ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ «ЖУРНАЛІСТ» У СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

doi: 10.12958/2227-2631-2021-2-44-107-119

Тетяна Сукаленко,

доктор філологічних наук, професор кафедри
журналістики, української словесності та культури
Університету державної фіскальної служби України
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5107-9914>

У статті наголошено на тому, що журналіст як лінгвокультурний типаж є впізнаваним представником певної групи людей, поведінка якої відповідає стереотипним уявленням про таких людей.

Визначено поняттєві характеристики лінгвокультурного типуажу «журналіст», побудовані на дефініціях, описах, тлумаченнях. У роботі проаналізовано словникові дефініції журналістів за видами діяльності (газетяр, публіцист, репортер, кореспондент, коментатор, оглядач, редактор) та з'ясовано специфіку їхньої діяльності на прикладі сучасного медійного дискурсу: *газетяр* є професіональним журналістом, який працює в редакції газети; *публіцист* – це журналіст, який пише публіцистичні твори, виступає з матеріалами присвяченими злободенним суспільно-політичним подіям; *репортер* є співробітником газети, радіо, телебачення, пише репортажі про факти повсякденного життя, готує оперативні інформаційні матеріали в журнал, газету, на радіо, телебачення; *кореспондент* – це співробітник газети, журналу, радіо, який надсилає підготовлені матеріали, публікує їх або передає в ефір; *коментатор* – журналіст, який виступає з коментарями на радіо, телебаченні, у журналах, газетах тощо; *оглядач* – журналіст, який готує огляди на радіо чи телебачення, є автором публікацій узагальнювального характеру для журналу, газети або іншого видання; *редактор* є керівником якого-небудь видання, газети чи журналу.

У текстах ЗМІ представлені різні оглядачі – політичні, міжнародні, військові, економічні, оглядачі газет, журналів та ін.

У медійному дискурсі йдеться про редактора інтернет-видання, редактора міжнародного аналітичного видання, редактора газети, редактора журналу.

Запропонована модель опису лінгвокультурного типуажу «журналіст» може бути застосована для дослідження типажів на ширшому текстовому матеріалі, а також для реалізації порівняльно-зіставного підходу до вивчення лінгвокультурних типажів у різних мовах і культурах.

Ключові слова: ЗМІ, лінгвокультурний типаж «журналіст», медійний дискурс, поняттєві характеристики, сучасні медіа.

The paper deals with the view that a journalist as a linguistic and cultural type is a recognizable representative of a certain group of people, whose behavior corresponds to stereotypes about such people.

The conceptual characteristics of the linguistic and cultural type «journalist», based on definitions, descriptions, interpretations, have been determined. The positions of journalists by type of activity – a newspaperman, a publicist, a reporter, a correspondent, a commentator, a columnist, an editor have been analyzed and the specifics of their activities has been clarified on the example of modern media: *a newspaperman* is a professional journalist who works in a newspaper; *a publicist* is a journalist who writes journalistic works, presents material devoted to topical socio-political events; *a reporter* is an employee of the newspaper, radio, television who writes reports on the facts of everyday life, prepares operational information material for the magazine, newspaper, radio, television; *a correspondent* is an employee of a newspaper, magazine, radio who sends prepared materials, publishes them or broadcasts them; *a commentator* – a journalist who makes comments on radio, television, in magazines, newspapers, etc.; *a columnist* – a journalist who prepares reviews for radio or television, is the author of publications of a general nature for a magazine, newspaper or other publication; *an editor* is the head of a publication, newspaper or magazine.

The texts of the media present various commentators – political, international, military, economic, columnists of newspapers, magazines etc.

Media discourse refers to the editor of an online publication, the editor of an international analytical publication, the editor of a newspaper, and the editor of a magazine.

The proposed model of description of the linguistic and cultural types «journalist» can be used to study types on a wider textual material, as well as to implement a comparative approach to the study of linguistic and cultural types in different languages and cultures.

Key words: conceptual characteristics, linguistic and cultural type «journalist», mass media, media discourse, modern media.

Вступ. Журналісти належать до професійної групи, яка відіграє значну роль у суспільному житті. У сучасних медіа виділяють лінгвокультурний типаж «журналіст» як носій суспільних цінностей і норм, учасник дискурсивних практик, професійний фахівець, який збирає та обробляє інформацію для її подання в засобах масової інформації – газетах, журналах, на радіо й телебаченні, у мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Журналіст як мовна особистість є предметом наукового вивчення в лінгвістиці (Г. Безпам'ятова, Ф. Воєводін, О. Луцинська, О. Малишева, І. Одарюк, А. Сєдих та ін.). Зокрема Г. Безпам'ятова описала мовну особистість телевізійного ведучого. Ф. Воєводін розкрив специфіку мовної особистості журналіста. О. Луцинська вивчила дискурсивну особистість

журналіста та з'ясувала особливості роботи в конвергентній редакції. О. Малишева розглянула дискурсивну мовну особистість та ідіостиль журналіста. І. Одарюк дослідила особливості стереотипної мовної поведінки журналістів. А. Сєдих запропонувала штрихи до портрета мовної особистості французького журналіста Патріка Пуавр д'Арвор. В. Карасик проаналізував оцінні характеристики лінгвокультурного типу «журналіст» у сучасній російській мовній свідомості; лінгвокультурний типаж «журналіст» як суб'єкт спілкування описала В. Дідківська.

Методи дослідження. У роботі застосовано дескриптивний метод з метою характеристики способу фіксації мовних фактів, опису інформаційно-поняттєвих та інтерпретаційних складників досліджуваного типу; компонентний аналіз – для розкриття інтерпретаційної зони лінгвокультурного типу «журналіст». Метод суцільної вибірки використовуємо в процесі збору фактичного матеріалу. Послугуємося методиками контекстологічного аналізу, який дає змогу встановити значення досліджуваного елементу тексту, та дистрибутивного аналізу, що має на меті встановлення ознак і функційних властивостей певної мовної одиниці шляхом визначення сукупності сполучуваних із нею елементів (дистрибуції, оточення).

Мета статті: визначити поняттєві характеристики лінгвокультурного типу «журналіст», проаналізувати журналістів за різними видами діяльності, представленими в сучасному медійному дискурсі: газетяр, публіцист, репортер, кореспондент, коментатор, оглядач, редактор.

Виклад основного змісту. Пропонуємо розглядати особистість журналіста як лінгвокультурний типаж, тобто «впізнаваний представник певної групи людей, поведінка якої відповідає стереотипним уявленням про таких людей» (Карасик, 2016, с. 103); «узагальнений образ представника певної соціальної групи в межах конкретної культури; його впізнаваність зумовлюють специфічні характеристики вербальної та невербальної поведінки й ціннісні орієнтації» (Сукаленко, 2019, с. 1).

Поняттєві характеристики лінгвокультурного типу «журналіст» є «смысловим каркасом» та мають ключові ознаки, зафіксовані в словниках і певних контекстах (Васильєва, 2010, с. 42). У словнику Б. Грінченка лексема *журналист* витлумачено так: «журналистъ, литераторъ, пишущій въ журналахъ» (Грінченко, 1958, т. 1, с. 493). У Словнику української мови де подано сучасні тлумачення слова «журналіст»: «професіональний літературний працівник газет, журналів, радіо та інших органів інформації і пропаганди» (Словник, 1970 – 1980, т. 2, с. 549). Подібне значення цього слова наведено у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (Великий, 2005, с. 371).

Синонімами слова *журналіст* у сучасній українській мові є *газетяр, газетник* (Словник, 2001, т. 1, с. 502).

У «Практичному словнику синонімів української мови» С. Караванського лексему *журналіст* пояснено за допомогою таких синонімів: газетяр, новинар, публіцист, ір. писака; репортер, кореспондент, літпрацівник, коментатор, оглядач, редактор (Караванський, 2012).

У сучасному медійному дискурсі представлені журналісти за різними видами діяльності: газетяр, публіцист, репортер, кореспондент, коментатор, оглядач, редактор, які детальніше розглянемо в роботі.

Газетяр. У Словнику української мови *газетяр* – «видавець газети або її співробітник» (Словник, 1970 – 1980, т. 2, с. 13).

У довіднику «Журналістика у термінах і виразах» Д. Григораша подано ширше значення: «газетчик, газетяр – професіональний журналіст, який працює в редакції газети. Виконує широку і відповідальну політичну і літературну роботу: дає замовлення авторам, дописує сам і редагує надіслані до редакції твори» (Григораш, 1974, с. 51).

Газетяр, виконуючи свої професійні обов'язки, одночасно є письменником і красзнавцем: *А невгамовний газетяр-красзнавець-письменник-екс-гендиректор, захищаючи (сам!) свою репутацію, а заодно й рятуючись від інфаркту, по гарячих слідах, за кілька місяців (!) спромігся написати фундаментальний 600-сторінковий твір «Бентежна Хортиця», жанр якого визначив як роман-застереження* (Чегорка, 2016); *Невгамовний газетяр-красзнавець-письменник Костянтин Сушко не повторився у жодній зі своїх майже 30 книжок* (Чегорка, 2016).

В іншому контексті *газетяр* – це людина, яка поширює пресу: *Газетяр-життєлюб. Це про черкащанина Андрія Балабушкіна. Через рідкісний недуг чоловік втратив ноги та руки. Утім, зберіг любов до життя. Ось уже десять років Андрій продає містиянам пресу* (Пресу, 2015); *Пресу черкасям уже десять років продає газетяр без рук* (Пресу, 2015).

Публіцист. Словник української мови фіксує лексему *публіцист* – «письменник, журналіст, який створює публіцистичні твори» (Словник, 1970 – 1980, т. 8, с. 383). У довіднику «Журналістика у термінах і виразах» читаємо: «публіцист (лат. *publicus* – громадський, суспільний) – автор (письменник, журналіст), який у періодичній пресі систематично виступає з публіцистичними матеріалами на злободенні суспільно-політичні, культурно-господарські та інші теми» (Григораш, 1974, с. 188).

У сучасних медіа також зберігається значення «публіцист – письменник»: *Відомий німецький публіцист-україніст Вінфрід Шнайдер-Детерс презентував у Києві свою книгу «Українські доленосні роки 2013 – 2019»* (Відомий, 2021); *Посмертна презентація художньо-документальної повісті Віктора Ганоцького «Крила виростають*

на землі» про космонавта-земляка з Олександрії Леоніда Попова, приурочена до 85-річчя від дня народження поета, **публіциста і журналіста**, ліквідатора аварії на ЧАЕС, відбулася в Кропивницькому, в літературно-меморіальному музеї І. К. Карпенка-Карого (Саржевський, 2021); Уночі помер 75-річний український прозаїк, критик, літературознавець, **публіцист**, громадський діяч, дитячий письменник, член Національної спілки письменників України Михайло Слабошпицький (Уночі, 2021); Станіслав Асєєв – журналіст і публіцист (Славінська, 2021).

Інший приклад свідчить про те, що **публіцист** виступає з матеріалом, присвяченим злободенним суспільно-політичним подіям: Події на Майдані, що підкріплені подальшими парламентськими і президентськими виборами, **публіцист вважає законною зміною влади в Україні** (Відомий, 2021).

Репортер. У сучасних словниках української мови слово *репортер* інтерпретовано так: «співробітник газети, радіо, телебачення і т. ін., який пише репортажі про факти повсякденного життя» (Словник, 1970 – 1980, т. 8, с. 510); репортер (англ. *reporter* – повідомлювач, інформатор) – «1. Професіональний літературний працівник, який регулярно готує в газету, журнал, на телебачення, радіо чи для телеграфного агентства оперативний інформаційний матеріал. Найпоширенішими формами виступів репортерів є злободенна хроніка, лаконічні повідомлення про цікаві події, репортажі з місць» (Григоращ, 1974, с. 209).

У ЗМІ репортер – людина, що пише про злободенні події: *А є активні періоди, коли я як репортер знаходжуся в гуці подій, роблю репортажі* (Як перший, 2021); ... у нашій команді є професійні **репортери** з великим досвідом написання змістовних текстів у короткий час (Як перший, 2021).

У художніх текстах поглиблюється інформація про репортера, який змушений не називати себе, бо пише про події, які можуть загрожувати його життю: – **Я репортер.** – Невже нічний? – Еге ж! – О, я вас читала. Чому ж ви не підписуєтеся своїм іменем, а лише «нічний репортер»? – Бо інколи пишу таке, що можу отримати по голові або майхром в плечі. – Жак. У вас **небезпечний фак.** Я читала, як ви просиджували вечорами в мордовнях, вистежуючи грабіжників (Винничук, 2019, с. 12).

Словник української мови слово *кореспондент* тлумачить так: «співробітник газети, журналу, радіо тощо або приватна особа, що надсилає свої інформації з місць; дописувач» (Словник, 1970 – 1980, т. 4, с. 288). У довіднику це слово подано так: кореспондент (лат. *correspondeo* – відповідаю, інформую) – «співробітник друкованого чи інформаційного органу, що надсилає до нього матеріали, систематично їх публікує або передає в ефір. Це загальна назва, яка включає в себе такі терміни, як власкор, спецкор, робкор, сількор, військкор, юнкор, колективний кореспондент, позаштатний кореспондент» (Григоращ, 1974, с. 114).

У ЗМІ розкрито значення кореспондента як власкора обласної газети: *Григорій Кривець почав свій творчий шлях у газеті «Молодогвардієць» у Луганську. Пізніше став власкором обласної газети «Наддніпрянська правда» (Загинув, 2020); власкора інформаційного агентства: Обирався [Григорій Кривець] членом правління обласної журналістської організації. Потім знову була робота у «Наддніпрянці», де виконував обов'язки власкора «Укрінформу» (Загинув, 2020).*

У сучасних словниках і довідниках слово коментатор інтерпретовано так: «той, хто коментує що-небудь; автор коментаря, коментарів» (Словник, 1970 – 1980, т. 4, с. 244); коментатор (лат. *commentator*) – «журналіст, який виступає з коментарями по радіо чи телебаченню, в газетах, журналах або інших виданнях. Його творча праця за своїм характером відповідальна, за обсягом широка, потребує точних узагальнень, глибоких висновків, правильних оцінок» (Григораш, 1974, с. 109).

У мові ЗМІ широко представлений спортивний коментатор: *Спортивний коментатор українського телеканалу «Інтер» Віктор Вацко – людина нині досить популярна серед прихильників футболу (Флішаровський); Чого очікувати від збірної України на Євро – 2020, розповів спортивний коментатор Максим Верхових у програмі «Сьогодні День» на телеканалі «Україна 24» (Як увійти); Натомість спортивні коментатори інших європейських країн зосередилися не так на поразці шведської збірної, як на перемозі підопічних Андрія Шевченка та їхніх шансах у грі проти англійців (Європейські); Віктор Вацко – найкращий спортивний коментатор України (Віктор).*

Спортивний коментатор – людина, яка коментує спортивні новини, різноманітні матчі. Цікавими є приклади, які ілюструють високу емоційність футбольних коментаторів: *29 червня в матчі 1/8 фіналу Євро – 2020 Україна переграла Швецію (2:1 в овертаймі) і вийшла до чвертьфіналу, де зіграє проти Англії 3 липня у Римі. Захисник збірної України Олександр Зінченко став найкращим гравцем. Він забив гол у першому таймі, а потім віддав голюву передачу Артему Довбику на 120-й хвилині гри. Обидва голи вкрай емоційно прокоментував Віктор Вацко [футбольний коментатор] (Емоції, 2021); Сил може не вистачити, але ж емоції дають скільки енергії – футбольна коментаторка про матч української збірної у чвертьфіналі (Сил, 2021); Переможний гол забив Артем Довбик на 121-й хвилині матчу. Цьому забитому м'ячу у прямому ефірі радів не тільки Віктор Вацко [футбольний коментатор], а й польські коментатори (Польські, 2021).*

Не лише чоловіки, а й жінки – спортивні коментатори на футбольних матчах: *[Галина Вінніченко] Мені приємно бути першою футбольною коментаторкою в Україні. Це була моя студентська велика мрія. Я коментувала інші види спорту. Закрала думка, що футбол коментувати дівчата не можуть (Сил, 2021);*

Про українську збірну у чвертьфіналі «Євро – 2020» та про те, як працюється перший футбольний коментаторці в Україні, говорили з Галиною Вініченко (Сил, 2021).

Трапляються у ЗМІ приклади, у яких йдеться про відзнаку найкращих спортивних коментаторів: *У рамках щорічної Національної премії у сфері телебачення «Телетріумф – 2013» Віктор Вацко – переможець у номінації «Спортивний коментатор» (Віктор); За результатами голосування експертного журі коментатор телеканалів «Футбол 1» / «Футбол 2» Віктор Вацко [спортивний коментатор] уже втретє стає кращим у своїй номінації. У цей раз за коментування матчу Суперкубка УЄФА «Баварія» – «Челсі» (Віктор).*

Сучасні словники фіксують лексему *оглядач* – «автор газетного, журнального і т. ін. огляду, а також особа, яка робить огляди по радіо й телебаченню» (Словник, 1970 – 1980, т. 5, с. 616); *оглядач* – «журналіст, який готує огляди для радіомовлення чи телебачення, автор узагальнюючих публікацій для газети, журналу або іншого видання. Його виступи, як правило, порушують актуальні проблеми, аналізують численні факти, події. Це кваліфікований працівник, людина широких політичних горизонтів, високої журналістської культури» (Григораш, 1974, с. 147 – 148).

У медійному дискурсі натрапляємо на приклади різних оглядачів – політичних, міжнародних, військових, економічних, оглядачів газет, журналів та ін.

Значну кількість прикладів присвячено політичному оглядачу, його виступи приурочені політичним подіям у країні: ***Політичний оглядач: конструктивний діалог почнеться, коли Президент Зеленський перестане ставити усюди «слуг народу» (Макаренко, 2021); Політичний оглядач також зазначив, що влада із залученням на важливі посади представників інших політичних кіл покаже готовність до конструктивного діалогу (Макаренко, 2021); КИЇВ. 1 лютого. УНН. Поняття партійної монобільшості зараз стало умовним. Чинній владі все складніше набирати необхідну кількість голосів за потрібні законопроекти. Тому ознакою готовності Президента Зеленського та провладної партії до конструктивного діалогу з іншими політичними колами стане відкриття важливих посад не лише для «слуг народу». Про це в коментарі УНН розповів політичний оглядач Геннадій Дубов (Макаренко, 2021).***

Політичний оглядач має можливість виступати з оглядом подій у газеті, на радіо чи телебаченні: *Більшість компромату на кандидатів у президенти України буде оприлюднено ближче до виборів. Таку думку в ефірі Українського радіо в програмі «Сьогодні» висловив політичний оглядач Леонід Швець (Головний, 2019); Народний депутат Гео Лерос брав гроші у бізнесмена і мецената Ігоря Воронова за «мочилово» влади і інсценування підпалу авто. Про це заявив політичний оглядач Євген*

Хурсін (Блогер, 2021); *Політичний оглядач* пояснив, чому українці обирають одних і тих самих кандидатів (Яцкевич, 2021).

Також у текстах ЗМІ зображені журналісти, які готують огляди для міжнародних видань: *Гість – міжнародний оглядач Олексій Кафтан* (Про прями, 2021); має чітку власну позицію з питання, яке обговорюється: *Візит Блінкена вкотре нагадав про нетерпимість Зеленським Порошенка – міжнародний оглядач* (Про прями, 2021); *Міжнародний оглядач і легендарний радіоведучий Сєва Новгородцев* в ефірі телеканалу «Перший Незалежний» заявив про те, що в схемі свободи слова журналісти повинні пам'ятати про стандарти, а українська влада про дотримання законів (Новгородцев, 2021).

Крім політичних та міжнародних оглядачів, у медійному дискурсі представлені оглядачі окремих видань (газет, журналів): *Лауреатом премії імені Джеймса Мейса в 2020 році став кінознавець, культуролог та оглядач газети «День» Дмитро Десятерик*. Про це повідомляє видання «День» (Оглядач, 2020); *Оглядач газети «День» став лауреатом премії імені Джеймса Мейса*. Дмитро Десятерик став 13-м лауреатом премії та отримав 25 тисяч гривень нагороди (Оглядач, 2020).

Також у сучасних медіа подано інформацію про військового, економічного, католицького оглядачів: *Військовий та політичний оглядач Олексій Арестович* призначений радником з інформаційної політики Тресторонньої контактної групи з врегулювання ситуації на Донбасі (Військовий, 2020); Уже за кілька тижнів Україна має віддати рекордну суму боргів – на понад два з половиною мільярди доларів. Про це в ефірі телемарафону «Незалежні. 30 років» каналу «Еспreso» нагадав *економічний оглядач Олександр Морщавка*, передає «Еспreso. Захід» (Морщавка, 2020); *Католицький оглядач Марек Зайонц* каже, що Ватикан погруз у скандалах та інтригах. Відставка Папи Бенедикта XVI лише посилює цю ситуацію (Військовий, 2020).

Про зміст найменування *редактор* дає інформацію Словник української мови, де наведено сучасне тлумачення цього слова: «керівник якого-небудь видання» (Словник, 1970 – 1980, т. 8, с. 482). Довідник «Журналістика у термінах і виразах» поглиблює значення лексеми *редактор* – «редактор (фр. *redacteur* від лат. *redactus* – приведений до певного ладу) – 1. Політичний і діловий керівник газети, журналу, який відповідає за політичну спрямованість видання, ідейно-загартований..., агітатор, організатор і літератор... Він налагоджує виробничий процес, який сприяє найповнішому розкриттю творчих здібностей працівників, створює атмосферу вільного обміну думками у редакційному колективі... 2. Журналіст, який здійснює підготовку текстового матеріалу для його опублікування у газеті, журналі або передачі в ефір (на радіо, телебаченні), працівник видавництва, який готує до друку книгу. У газеті, де процес підготовки редакційного оригіналу багатоступеневий, літературним редактором є кожний

працівник редакції, який працює над підготовкою рукопису. У видавництві за літературну якість та ідейно-політичний зміст твору відповідає редактор книги. 3. Працівник виробничого відділу видавництва, який займається поліграфічним оформленням видання, стежить за його здійсненням у друкарні. Визначає гарнітуру і кегль шрифтів, систему виділення тексту, розміщує ілюстрації, дбає про високу культуру видання» (Григораш, 1974, с. 203 – 204).

У текстах ЗМІ знаходимо приклади з такими значеннями:

- редактор інтернет-видання: **Головний редактор інтернет-видання «Українська правда»** Сєвгіль Мусаєва-Боровик пов'язує загибель журналіста Павла Шеремета з його професійною діяльністю. Про це на місці трагедії, що сталася в центрі Києва 20 липня, Мусаєва-Боровик заявила кореспондентові Радіо Свобода (Головний, 2016);
- редактор міжнародного аналітичного видання: **Едвард Лукас – старший редактор міжнародного аналітичного видання ділових кіл The Economist**. Його спеціалізація – російська зовнішня політика, енергетика та безпека (Оглядач, 2014);
- редактор газети: Про просвітницьку роботу, що проводиться газетою «День», розповіла її **головний редактор Лариса Івшина** (Волинський, 2021); **Головний редактор газети «День»** почесний професор Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Волинський, 2021); **Головний редактор газети «Експрес» Ігор Починок** у коментарі «Телекритиці» заявив, що в найближчі тижні чи дні має розпочатись «нова організована силова атака на газету». «Їхній план – за будь-яку ціну зупинити нас до початку президентської кампанії», – вважає він (Понад, 2021);
- редактор журналу: **Тарас Возняк – український культуролог, політолог, публіцист, головний редактор і засновник Незалежного культурологічного журналу «І»**, член Українського ПЕНу (Шиян, 2021).

Головний редактор виконує просвітницьку роботу, зокрема проводить майстер-класи, читає лекції студентам: **Головний редактор «Дня» давала майстер-клас для майбутніх журналістів в університеті, читала тут публічну лекцію, у виші презентують всі книжкові новинки газети** (Волинський, 2021); може брати участь у різних нарадах: **Головний редактор газети «Голос відродження» Надія Забокрицька взяла участь у нараді в Комітеті Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, яку провів заступник голови Комітету Микита Потураєв** (Не можна, 2020).

О. Микитів визначає вимоги до редактора, які можуть охоплювати такі чинники: «від суто мовознавчих (володіння українською та кількома іноземними мовами) та світоглядних (наприклад, активність життєвої позиції) до обізнаності з економікою, рекламою і пропагандою книги, технологією оформлення, поліграфічним відтворенням видавничого

оригіналу (макету видання) й до володіння навичками роботи на найсучаснішій техніці тощо» (Микитів, 2021, с. 40).

Від редактора видання залежать зміст, актуальність, теми й напрями роботи: Нині публікуємо статтю про канівську газету «Дніпрова зірка» (Черкаська область), **головний редактор якої Євген Бруслиновський уже зараз шукає теми й напрями роботи, які збережуть виданню аудиторію після роздержавлення** (Карлова, 2015).

На редактора можуть бути покладені й інші функції – кореспондента та рекламного агента: *Штат «Дніпрової зірки» – це всього чотири особи. Редактор виконує функції також кореспондента і рекламного агента, заввідділом – пише, шукає рекламу, виконує функції коректора, відповідальний секретар – також і кореспондент, і рекламний агент, та ще й бухгалтер. А водій (він же і кур'єр) теж приносить рекламу* (Там само).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, за даними лексикографічних праць, журналіст є професійним літератором, постійним співробітником, штатним працівником, організатором творчого процесу, політичним діячем, автором мас-медійного тексту. У роботі проаналізовано словникові дефініції журналістів за видами діяльності (газетяр, публіцист, репортер, кореспондент, коментатор, оглядач, редактор) та з'ясовано специфіку їхньої діяльності на прикладі сучасного медійного дискурсу: *газетяр* є професійним журналістом, який працює в редакції газети; *публіцист* – це журналіст, який пише публіцистичні твори, виступає з матеріалом, присвяченим злободенним суспільно-політичним подіям; *репортер* є співробітником газети, радіо, телебачення, пише репортажі про факти повсякденного життя, готує оперативний інформаційний матеріал у журнал, газету, на радіо, телебачення; *кореспондент* – це співробітник газети, журналу, радіо, який надсилає підготовлені матеріали, публікує їх або передає в ефір; *коментатор* – журналіст, який виступає з коментарями на радіо, телебаченні, в журналах, газетах тощо; *оглядач* – журналіст, який готує огляди на радіо чи телебачення, є автором публікацій узагальнювального характеру для журналу, газети або іншого видання; *редактор* є керівником якого-небудь видання, газети чи журналу.

У медіа широко представлений спортивний коментатор – людина, яка коментує спортивні новини, різноманітні матчі, події спорту. У текстах ЗМІ натрапляємо на приклади різних оглядачів – політичних, міжнародних, військових, економічних, оглядачів газет, журналів та ін. Значну кількість прикладів присвячено опису політичного оглядача, його виступи приурочені політичним подіям країни; міжнародного оглядача, який готує огляди для міжнародних видань, оглядачів окремих видань (газет, журналів). У медійному дискурсі подано інформацію про редактора інтернет-видання, редактора міжнародного аналітичного видання, редактора газети, редактора журналу. Сучасні медіа дають

увалення про головного редактора, який виконує просвітницьку роботу, проводить майстер-класи, читає лекції студентам, бере участь у різних нарадах тощо.

Запропонована модель опису лінгвокультурного типу «журналіст» може бути застосована для дослідження типажів на ширшому текстовому матеріалі, а також для реалізації порівняльно-зіставного підходу до вивчення лінгвокультурних типажів у різних мовах і культурах.

Література

- Васильєва, Л. А. (2010). *Лингвокультурный типаж «британский премьер-министр»* : дис. ... канд. філол. наук: спец. : 10.02.04 – германские языки. Нижний Новгород, 145 с.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005) / уклад. та голов. ред. Бусел В. Т. К. : Перун, 1728 с.
- Григораш, Д. С. (1974). *Журналістика у термінах і виразах*. Львів : Видав. об'єднання «Вища школа», 295 с.
- Грінченко, Б. (1958 – 1959). *Словарь української мови* (Т. 1 – 4). К. : Вид-во АН УРСР.
- Караванський, С. (2012). *Практичний словник синонімів української мови*. 4-те вид., опрац. і значно допов. Л. : БаК, 523 с.
- Карасик, В. И. (2016). Журналист как лингвокультурный типаж: оценочные характеристики. *Учимся говорить по-русски. Проблемы современного языка в электронных СМИ* : сб. науч. ст. М. : Москов. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. С. 103 – 118.
- Карасик, В. И. (2017). *Языковая пластика общения* : монографія. Волгоград : Парадигма, 462 с.
- Микитів, О. М. (2021). *Підготовка майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі до формування інформаційно-медійного простору засобами інфографіки* : дис. ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 319 с.
- Словник синонімів української мови (2001). 2. К. : Наук. думка.
- Словник української мови (1970 – 1980). 11. К. : Наук. думка.
- Сукаленко, Т. М. (2019). *Лінгвокультурні типажі українського художнього дискурсу XIX ст.* : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. К., 32 с.
- Сукаленко, Т. М. (2020). Вербалізація авторського образу української журналістики за матеріалами інтерв'ювання Яніни Соколової. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. № 20. С. 46 – 52.

Джерела

- Блогер: «Лерос отримував гроші на «мочилову» влади і підпал свого авто в офісі у Воронова». (2021, вересень 20). [Znaj.ua](https://znaj.ua).
- Винничук, Ю. (2019). *Нічний репортер*. Харків : Фоліо, 236 с.

- Відомий німецький публіцист-україніст Вінфрід Шнайдер-Детерс презентував у Києві свою книгу «Українські доленосні роки 2013 – 2019» (2021, листопад 03). Укрінформ.
- Військовий оглядач Олексій Арестович став радником Тристоронньої контактної групи. (2020, жовтень 28). Армія INFORM.
- Віктор Вацко – найкращий спортивний коментатор України. URL: <http://galsports.com/news/viktor-vatsko-naykrashchyu-sportyvnyu-komentator-ukrayiny/37259.aspx> (дата звернення: 27.10.2021).
- Волинський бренд. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/profile/larisa-ivshina> (дата звернення: 25.10.2021).
- Головний компромат на кандидатів у президенти ще попереду – політичний оглядач. (2019, березень 04). Українське радіо.
- Головний редактор «Української правди» пов'язує загибель Шеремета з його професійною діяльністю. (2016, липень 20). Крим. Реалії.
- Емоції Віктора Вацка. Як коментатор втратив голос. (2021, червень 30). Sport.ua
- Європейські ЗМІ про перемогу України над Швецією: «Одна з найбільших сенсацій Євро-2020». URL: <https://www.dw.com/uk/yeuropeiski-zmi-pro-peremohu-ukrainy-nad-shvetsiieiu-odna-z-naibilshykh-sensatsii-chie/a-58109908> (дата звернення: 27.10.2021).
- Загинув колишній кореспондент «Укрінформу». (2020, вересень 08). Телекритика.
- Карлова, Л. (2015, листопад 12). Головний редактор «Дніпрової зірки»: «Даремно районні газети називають пенсіонерськими». Детектор медіа.
- Макаренко, І. Політичний оглядач: конструктивний діалог почнеться, коли Президент Зеленський перестане ставити усюди «слуг народу». (2021, лютий 01). UNN.
- Морщавка, О. У вересні необхідно віддати найбільшу суму боргів в історії України, – економічний оглядач Олександр Морщавка. (2020, серпень 24). Еспресо.
- Не можна, щоб колектив монополіста знищував наші маленькі колективи. (2020, лютий 24). Голос відродження.
- Новгородцев: У схемі свободи слова журналісти повинні пам'ятати про стандарти, а влада – про закон. (2021, вересень 20). Zik.
- Оглядач The Economist: Наступник Путіна може бути ще авторитарнішим. (2014, червень 26). Dw.com
- Оглядач газети «День» став лауреатом премії імені Джеймса Мейса. (2020, листопад 27). Історична правда.
- Польські коментатори ледь не збожеволіли від щастя після голу Довбика. (2021, червень 30). Sport.ua
- Понад 50 львівських журналістів заявили про порушення етичних норм редакцією газети «Експрес». URL: <https://imi.org.ua/news/ponad-50->

- Ivivskih-journalistiv-zayavili-pro-porushennya-etichnih-norm-redaktsiyeu-gazeti-ekspres-i5225 (дата звернення: 27.10.2021).
- Пресу черкасцям уже десять років продає газетяр без рук. (2015, червень 06). ВІККА.
- Про прямі і опосередковані наслідки візиту держсекретаря США Ентоні Блінкена в Україну говорили з гостем студії. (2021, травень 07). Громадське радіо.
- Саржевський, А. & Мельник, П. (2021, серпень 14). Поет, публіцист, журналіст Віктор Ганоцький: крапку ставити рано... Голос України.
- Сил може не вистачити, але ж емоції дають скільки енергії – футбольна коментаторка про матч української збірної у чвертьфіналі. (2021, червень 30). Громадське радіо.
- Славінська, І. Журналіст і публіцист, бранець «ДНР» Станіслав Асєєв: Моя мрія – про все забути. (2021, червень 08). Українська правда.
- Уночі помер літературознавець і публіцист Михайло Слабошпицький. (2021, травень 30). Громадське радіо.
- Флішаровський, Р. Телекоментатор, який симпатизує футболістам «Волині». URL: <https://www.volyn.com.ua/news/13628-telekomentator-yakiy-simpatizue-futbolistam-volini.html> (дата звернення: 27.10.2021).
- Чегорка, П. (2016). Невгамовний газетяр-краєзнавець-письменник Костянтин Сушко не повторився у жодній зі своїх майже 30 книжок. (2016, жовтень 20). День. № 190–191.
- Шиян, О. Директор Львівської галереї мистецтв став лауреатом премії імені Василя Стуса. (2021, вересень 15). Zaxid.net.
- Як перший стрімер Майдану став фронтовим репортером. Пілотний український медіапроект: Donbas Frontliner – Андрій Дубчак. (2021, лютого 26). Армія INFORM
- Як увійти в крижану воду: спортивний коментатор про перший матч України на Євро-2020. URL: <https://old.u24.ua/ua/obshestvo-news/10714-kak-voyti-v-ledyanuyu-vodu-sportivnyy-komentator-o-pervom-matche-ukrainy-na-evro-2020> (дата звернення: 27.10.2021).
- Яцкевич, М. Політичний оглядач пояснив, чому українці обирають одних і тих самих кандидатів. (2020, жовтень 27) Суспільне.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2021 р.

Прийнято до друку 10.12.2021 р.

Рецензент – д. філол. наук, проф. Глуховцева К. Д.